

Sanna Kurronen

MAAHANMUUTTAJANAISTEN LOUKKU

Heikko työllisyys heijastuu myös toisen polven pärjämiseen

- Maahanmuuttajanaisten työllisyysaste on Suomessa alhaisempi kuin muualla Pohjoismaissa.
- Syyt huonoon työllistymiseen ovat passivoiva työttömyysturva ja kotihoidontuki.
- Toisen polven maahanmuuttajien koulumenestys on hälyttävän huonoa.
- Työllisyyttä parannetaan palkkatuella, poistamalla kotihoidontuki sekä parantamalla kotouttamis- ja työllisyyspalveluita.

Maahanmuuttajanaisten alhainen työllisyysaste on ongelma, jolla on kauaskantoisia negatiivisia vaikutuksia koko yhteiskunnalle. Se heikentää heidän integroitumistaan yhteiskuntaan ja rapauttaa julkisen talouden kantokykyä. Mikä pahinta, heikko työmarkkina-asema siirtyy eteenpäin myös heidän lapsilleen.

Suomalainen yhteiskunta perustuu kahden elättäjän malliin. Sekä naiset että miehet käyvät töissä. Perhevapaat kuitenkin painavat 25–39-vuotiaiden naisten työllisyysasteen selvästi miesten työllisyysastetta alemmas (Kuvio 1). Maahanmuuttajanaisilla työllisyysaste jää tässä ikäryhmässä vielä paljon muita naisiakin alhaisemmaksi, noin 50 prosenttiin.

Työllisyys turvaa yksilön toimeentulon niin työikäisenä kuin kertyvän työeläkkeen kautta eläkkeelläkin. Lisäksi koko hyvinvointiyhteiskunnan rahoittaminen nojaa korkeaan työllisyysasteeseen. Siksi maahanmuuttajanaisten alhainen työllisyysaste on ongelma sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta.

Muualla ei ole pitkää hoitovapaata.

Maahanmuuttajanaisten työllisyysaste on Suomessa alhainen verrattuna sekä maahanmuuttajamiehiin että maahanmuuttajanaisiin muissa Pohjoismaissa (Kuvio 2). Ilmiö koskee maahanmuuttajia lähes kaikista lähtömaista. Maahanmuuttajanaisten työllisyystilannetta ei voi sivuuttaa erikoistapauksena, sillä jo joka seitsemäs lapsi Suomessa syntyy ulkomailla syntyneelle äidille.¹

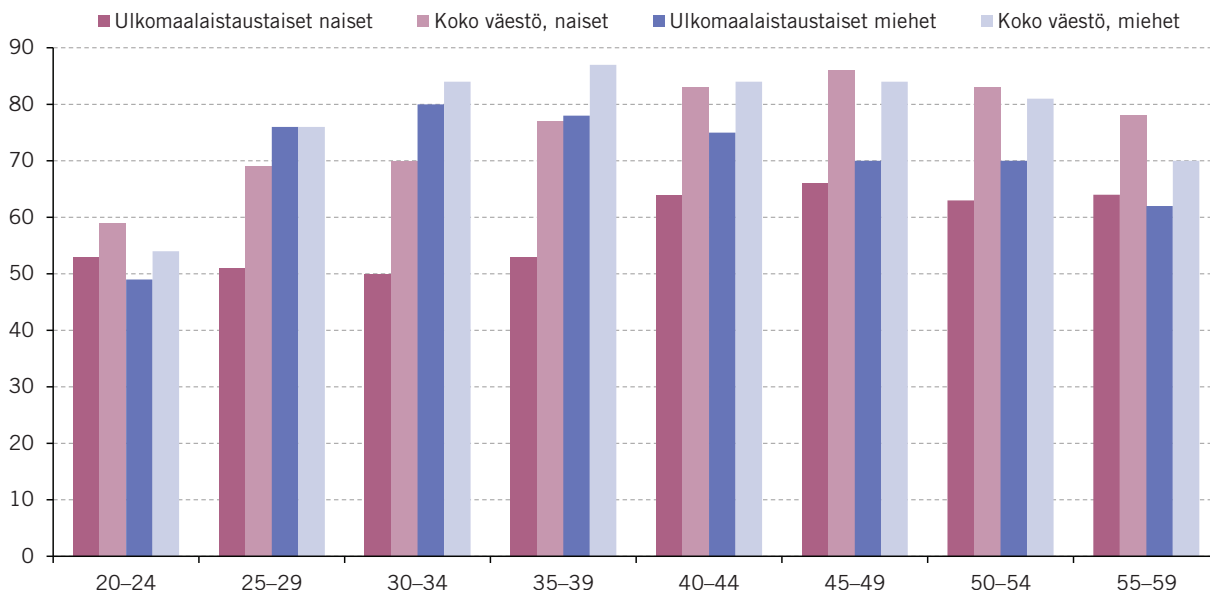
Kotihoidontuki passivoi

Syitä maahanmuuttajanaisten erityisen heikolle työllisyydelle Suomessa verrattuna muihin Pohjoismaihin näyttäisi olevan kaksi: passivoiva työttömyysturva ja kotihoidontuki.²

Erityisen ongelmallinen maahanmuuttajanaisten kohdalla on kotihoidontuki, joka mahdollistaa lapsen hoitamisen kotona kolmevuotiaaksi asti. Muissa Pohjoismaissa yhtä pitkää hoitovapaata ei ole.

Maahanmuuttajat käyttävät kotihoidontukea kantaväestöä useammin ja pidempään. Erityisen yleistä kotihoidontuen käyttö on pakolaistaus-

Kuvio 1. Työllisyysaste iän, sukupuolen ja syntyperän mukaan Suomessa vuonna 2014 (%)

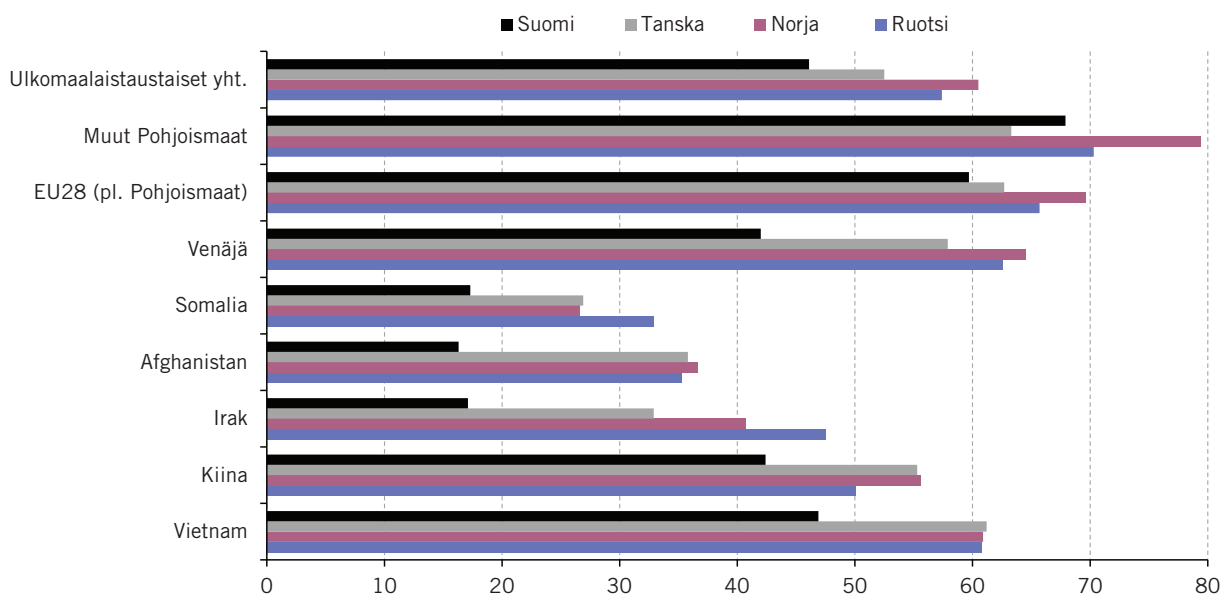
Lähde: UTH-tutkimus, Tilastokeskus.

taisilla, ja myös hoitajaksot ovat heillä selvästi kantaväestöä pidempiä.³ Äitiys näyttää laskevan maahanmuuttajanaisten työllisyysastetta Suomessa taustamaasta riippumatta. Kantaväestöllä tilanne on päinvastainen: äitien työllisyysaste on lapsettomia korkeampi (Kuvio 3). Tämä saat-

taa johtua siitä, että nykyään vähemmän koulutetut naiset jäävät korkeasti koulutettuja useammin lapsettomiksi. Alhainen koulutus on myös yhteydessä alhaisempaan työllisyysasteeseen.⁴

Kotihoidontuki näyttää osin selittävän Suomen erityisen heikkoa maahanmuuttajanaisten

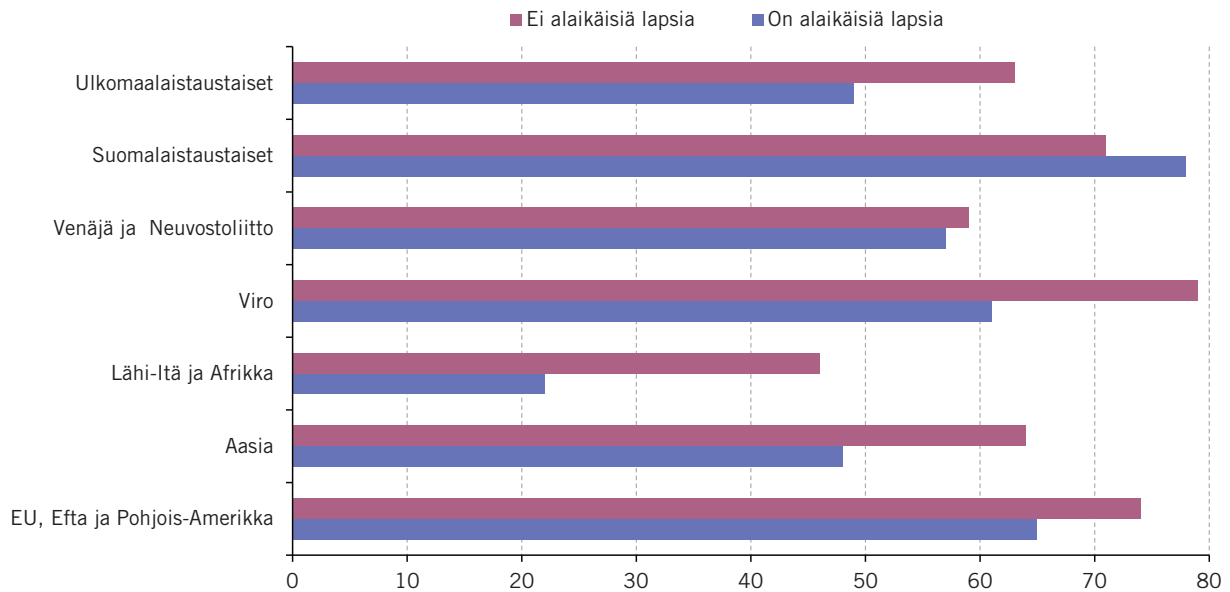
Kuvio 2. Ulkomailla syntyneiden 20–64-vuotiaiden naisten työllisyysasteet taustamaan mukaan eri Pohjoismaissa vuonna 2016 (%)

Suurin maahanmuuttajaryhmä Suomessa ovat Venäjältä sekä entisen Neuvostoliiton alueelta tulleet, joita on lähes neljännes maahanmuuttajista. Vain noin joka kymmenes maahanmuuttaja on pakolaistaustainen.

Lähde: Nordic statistics.

Kuvio 3. 20–64-vuotiaiden äitien ja lapsettomien naisten työllisyysaste taustamaan mukaan (%)

Lähde: UTH-tutkimus, Tilastokeskus.

työllisyysastetta. Sen poistaminen johtaisi todennäköisesti työllisyyden kohenemiseen ja sitä kautta vähentäisi pienituloisuutta ja nostaisi eläkkeitä maahanmuuttajanaissilla. Samalla maahanmuuttajaäitien työllisyys tutkimuskirjallisuuden perusteella tukisi myös heidän lastensa, erityisesti tyttärien, opintoja ja työllisyyttä.

Eikä kyse ole yksin työllisyydestä.

Kotiin jäävä äiti ei välttämättä hahmota kaikkia valintansa tulevia vaikutuksia. Esimerkiksi suomalaisella aineistolla tehty tutkimus osoittaa, että pakolaistaustaisen äidin työllisyys parantaa tyttärien koulumenestystä.⁵ Äidin työmarkkina-aseman vaikutus lasten menestykseen koulutuksessa ja työmarkkinoilla on tunnettu ilmiö. Yhteys on erityisen vahva maahanmuuttajilla ja juuri äidiltä tyttärelle.⁶

Toinen polvi kärsii

Tutkimustieto toisen polven maahanmuuttajista, eli maahanmuuttajien Suomessa syntyneistä lapsista, on vielä vähäistä. Hälyttäviä merkkejä on kuitenkin nähtävissä. Muun muassa koulutuksen tilasta ja tuloksista kertovan PISA-tutkimuksen mukaan Suomessa ero maahanmuuttajien Suomessa syntyneiden lasten ja kantasuomalaisten välillä matematiikan osaamisessa on OECD-maiden suurin.⁷

Yhdysvalloissa tehdyn tutkimuksen mukaan valmiudet koulun aloitukseen ovat paremmat

maahanmuuttajien lapsilla, mikäli heitä on hoidettu ennen kouluikää kodin ulkopuolella. Samaa vaikutusta ei havaittu kantaväestön lapsilla.⁸ Maahanmuuttajien takamatka alkaa siis hyvin varhain koulupolulla, etenkin jos lasta on hoidettu kotona.

Heikompi menestys peruskoulussa johtaa odotetusti myös heikompiin tuloksiin toiselle asteelle haikutumisessa. OECD:n mukaan kantasuomalaisista 96 prosenttia pääsee peruskoulun jälkeen 16–17-vuotiaana kiinni toisen asteen opintoihin, Suomessa syntyneistä maahanmuuttajien lapsista vain 87 prosenttia. Edelleen selvästi heikompi tilanne on ulkomailla syntyneillä nuorilla, joista vain 67 prosenttia pääsee suoraan peruskoulusta toisen asteen opintoihin.

Sama kehitys jatkuu työelämässä. Eurooppalaisella aineistolla tehty OECD:n raportti paljastaa, että EU:n ulkopuolelta tulleiden maahanmuuttajien lasten työllisyys on selvästi kantaväestöä alhaisempi. Ero on peräti kahdeksan prosenttiyksikköä, mikäli vanhempien ja lasten koulutustaso on matala. Korkeammin koulutetuilla kantaväestön etumatka on pienempi.

Äidin työmarkkina-asema vaikuttaa voimakkaasti erityisesti EU:n ulkopuolelta tulleiden maahanmuuttajien Euroopassa syntyneiden tyttärien työllisyyteen. Työssäkäyvä äiti nostaa tyttären työllisyysastetta peräti 16 prosenttiyksik-

Kotona hoidettu lapsi lähtee takamatkalta.

köä verrattuna kokoaikaisen kotiäidin tyttäreen. Pojilla vastaava vaikutus on neljä prosenttiyksikköä. Jo harjoittelupaikan löytämistä edistävät erityisesti äidin verkostot.

Kotouttamisella on väliä

Kotihoidontuen poiston lisäksi myös muita keinoja maahanmuuttajanaisten työllisyyden kohentamiseksi on syytä käyttää. Esimerkiksi jo pelkän kotouttamissuunnitelman on osoitettu kohentavan maahanmuuttajalasten opintomenestystä.⁹ Samoin kotouttamisessa voitaisiin ohjata myös naisia nykyistä vahvemmin työelämään.

Palkkatuki edistäisi työllistymistä.

Myös työvoimapalveluiden lisääminen tukisi todennäköisesti maahanmuuttajien työllisyyttä. Muun muassa koulutuksen lisääminen voisi helpottaa heikoimmassa asemassa olevien, esimerkiksi kielitaidottomien ja kouluttamattomien maahanmuuttajien työllistymistä. Palkkatuen avulla taas koulutetummat maahanmuuttajat voisivat saada ensimmäisen työpaikkansa verkostojen luomiseksi.

Yksityisen sektorin palkkatuki onkin tutkimuksissa todettu toimivaksi työllisyystoimeksi maahanmuuttajien kohdalla.¹⁰ Suomalainen työllisyyspolitiikka on kuitenkin pohjoismaisessa vertailussa varsin passiivista. Kun Ruotsissa ja Tanskassa 70 prosenttia työvoimapolitiikan piirissä olevista osallistuu koulutukseen, on työllistettynä palkkatuella tai tuetussa työssä, on osuus Suomessa vain 35 prosenttia.¹¹

Suomalainen yhteiskunta perustuu siihen, että kaikki työkykyiset aikuiset käyvät töissä. Työssäkäynti sekä mahdollistaa hyvinvointiyhteiskunnan rahoittamisen että tarjoaa työssäkäyville riittävän taloudellisen toimeentulon niin työikäisenä kuin eläkkeelläkin.

Maahanmuuttajat eivät voi olla poikkeus. Maahanmuuttajien työllisyyden nostaminen on erityisen tärkeää, sillä työssäkäynti lisää osallisuutta, parantaa integroitumista yhteiskuntaan ja kohentaa myös heidän lastensa tulevaa sosioekonomista asemaa.

Kirjoittaja

Sanna Kurronen on EVAn ekonomisti.

Viitteet

- 1 Tilastokeskus (2020).
- 2 Larja (2020).
- 3 Tervola (2015).
- 4 Jalovaara (2019).
- 5 Kilpi-Jakonen (2012).
- 6 OECD (2017).
- 7 OECD (2018).
- 8 Johnson ym. (2014).
- 9 Hämäläinen ym. (2015).
- 10 Alasalmi ym. (2020).
- 11 Alatalo ym. (2019).

Lähteet

- Ahmad, A. (2020). Kokeellinen tutkimus etniseen alkuperään perustuvasta syrjinnästä suomalaisilla työmarkkinoilla, teoksessa Kazi, V., Alitolppa-Niitamo, A. & Kaihovaara, A. (toim.), Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta, TEM oppaat ja muut julkaisut 2019:10.
- Alasalmi, J., Henna, B., Kauhanen, A., Leinonen, T., Solovieva, S., Valkonen, T. & Viikari-Juntura, E. (2020). Työpolitiikka ja työllisyysaste: Tutkimukseen perustuvia johtopäätöksiä, Valtioneuvoston kanslia.
- Alatalo, J., Larja, L. & Räisänen, H. (2019). Työllisyysaste-erot Pohjoismaissa ja eräitä taustatekijöitä niille, TEM-analyyseja 91/2019.
- Hämäläinen, K., Pesola, H. & Sarvimäki, M. (2015). Kotoutumissuunnitelmien vaikutukset maahanmuuttajien lasten koulutusvalintoihin, TEM.
- Jalovaara, M. (2019). Syntyvyyden vajoamiseen kätkeytyy uudenlaisia eriarvoisuuksia ja liittodynamiikkaa, <https://www.julkari.fi/handle/10024/138718> (haettu 3.2.2020).
- Johnson, A. D., Han, W.-J., Ruhm, C. J. & Waldfogel, J. (2014). Child Care Subsidies and the School Readiness of Children of Immigrants, *Child Development*, 85(6), 2140–2150.
- Kilpi-Jakonen, E. (2012). Does Finnish Educational Equality Extend to Children of Immigrants?: Examining national origin, gender and the relative importance of parental resources, *Nordic Journal of Migration Research*, 2(2), 167–181.
- Larja, L. (2020). Maahanmuuttajanaiset työmarkkinoilla ja työmarkkinoiden ulkopuolella, teoksessa Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019, TEM.
- Nieminen, T., Sutela, H. & Hannula, U. (2015). Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014.
- OECD (2017). *Catching Up? Intergenerational Mobility and Children of Immigrants*.
- OECD (2018). *Working Together: Skills and Labour Market Integration of Immigrants and their Children in Finland*.
- Sutela, H. (2016). Lähi-idästä ja Afrikasta kotoisin olevien naisten kotoutumiseen kiinnitettävä huomiota, Tieto&trendit, <http://tilastokeskus.fi/tietotrendit/artikkelit/2016/lahi-idasta-ja-afrikasta-kotoisin-olevien-naisten-kotoutumiseen-kiinnitettava-huomiota/?listing=normal> (haettu 20.1.2021).
- Tervola, J. (2015). Maahanmuuttajien kotihoidon tuen käyttö 2000-luvulla, Yhteiskuntapolitiikka.
- Tilastokeskus (2015). Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimus (UTH) 2014.
- Tilastokeskus (2020). Syntyvyys, <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/perheet/syntyvyys.html> (haettu 13.1.2021).

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA on elinkeinoelämän ajatuspaja, jonka tavoitteena on edistää suomalaisen yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä. EVA tuottaa tietoa ja uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun.

EVA Arviot esittelevät ajankohtaisia ideoita ja keskustelunaiheita. Arvioiden kirjoittajat vastaavat esitetyistä mielipiteistä, jotka eivät välttämättä edusta EVAn kantaa.

Arviot löytyvät EVAn kotisivuilta www.eva.fi.

ISSN 2342-074X (PDF)